Univerza v Mariboru

Pravna fakulteta

Mladinska ulica 9
2000 Maribor, Slovenija

Senat Pravne fakultete Univerze v Mariboru je na 26. redni seji dne 25. 11. 2026 sprejel naslednje:

SMERNICE ZA UPORABO UMETNE INTELIGENCE PRI RAZISKOVALNEM IN ŠTUDIJSKEM DELU

Izhodišče. Smernice temeljijo na načelih politike Sage Publications o uporabi umetne inteligence pri znanstvenem objavljanju in jih prilagajajo raziskovalnemu ter študijskemu okolju Pravne fakultete Univerze v Mariboru.

1. Namen in področje uporabe

Smernice veljajo za zaposlene, raziskovalce, zunanje sodelavce in študente Pravne fakultete Univerze v Mariboru pri vseh oblikah raziskovalnega, strokovnega in študijskega dela, zlasti pri pripravi znanstvenih in strokovnih člankov, monografij in poglavij, raziskovalnih poročil, doktorskih, magistrskih, diplomskih in seminarskih nalog, konferenčnih prispevkov, projektnih gradiv, analiz, tabel, grafov, vizualizacij, recenzij, strokovnih mnenj in drugih akademskih izdelkov.

Uporaba umetne inteligence (UI), vključno z generativno umetno inteligenco in velikimi jezikovnimi modeli, sama po sebi ni prepovedana. Presoja je odvisna od namena, obsega in učinka uporabe UI na intelektualno vsebino dela ter od tega, ali je bila uporaba ustrezno razkrita.

2. Temeljno načelo: odgovornost vedno ostane na avtorju

Ne glede na uporabo UI je za celotno vsebino izdelka vedno v celoti odgovoren avtor oziroma avtorica.
UI ne more prevzeti avtorstva, strokovne odgovornosti ali odgovornosti za raziskovalno integriteto. Avtor mora sam preveriti pravilnost dejstev, pravnih navedb, citatov, sodne prakse, bibliografskih podatkov, metodologije, analiz in zaključkov. Dejstvo, da je določeno trditev, vir ali besedilo predlagalo orodje UI, avtorja ne razbremeni odgovornosti.

Posebej pri pravnem raziskovanju mora avtor preveriti veljavnost predpisov, obstoj in vsebino sodnih odločb ter točnost citiranja v izvirnih virih. Navedba, ustvarjena z UI, ni samostojen znanstveni ali pravni vir; citirati je treba izvirni vir.

Za študente velja enako: študent mora razumeti, pojasniti in biti sposoben zagovarjati vse navedbe, argumente in zaključke v svojem izdelku.

3. Tri kategorije uporabe UI

Kategorija	Pravilo	Primeri
A. Pomožna uporaba	Dovoljena brez posebnega razkritja	slovnica, slog, jasnost, struktura lastnega besedila, tehnično formatiranje
B. Generativna / vsebinska uporaba	Dovoljena, vendar jo je treba razkriti	pregled literature, ustvarjanje delov besedila, prevodi raziskovalnega gradiva, koda, vizualizacije
C. Nedopustna uporaba	Prepovedana	izmišljeni podatki ali viri, prikrivanje plagiata, nadomestitev lastnega raziskovalnega dela, zloraba zaupnega gradiva

3.1 Pomožna uporaba UI – razkritje praviloma ni potrebno

Razkritje praviloma ni potrebno, kadar se UI uporablja zgolj kot tehnično ali jezikovno pomožno orodje in ne ustvarja vsebinskega jedra raziskave ter ne vpliva neposredno na raziskovalno metodologijo, analizo, rezultate ali zaključke.

- jezikovno in slovnično preverjanje lastnega besedila;
- izboljšanje jasnosti, berljivosti in sloga lastnega besedila;
- predlogi za krajšanje, preoblikovanje ali boljšo strukturo že pripravljenega besedila;
- predlogi naslovov in podnaslovov;
- tehnično formatiranje, urejanje seznamov, tabel in referenc, če UI ne ustvarja vsebinskih podatkov;
- odkrivanje tipografskih napak, ponavljanj in notranjih neskladij v lastnem besedilu.

Tudi pri takšni uporabi avtor ostaja odgovoren za končno besedilo in mora preveriti, da je popravljeno besedilo vsebinsko pravilno ter da UI ni spremenila pomena.

3.2 Generativna ali vsebinska uporaba UI – razkritje je potrebno

Uporabo je treba razkriti, kadar UI neposredno sodeluje pri nastajanju vsebine ali raziskovalnem procesu in lahko vpliva na metodologijo, argumentacijo, analizo, rezultate ali zaključke.

- pomoč pri iskanju literature, pripravi začetnega pregleda literature ali sistematizaciji virov;
- pomoč pri sestavljanju bibliografije ali referenc;
- prevajanje primarnega raziskovalnega gradiva, arhivskih dokumentov, intervjujev, vprašalnikov ali drugih virov;
- ustvarjanje ali vsebinsko preoblikovanje odstavkov, poglavij, argumentov, hipotez ali zaključkov;

- pomoč pri primerjavi pravnih ureditev, sodne prakse ali raziskovalnih konceptov;
- ustvarjanje, preverjanje ali izboljševanje kode, uporabljene pri raziskavi;
- pomoč pri analizi podatkov, vizualizacijah, grafih, infografikah ali reprezentativnih ilustracijah.

Vse vire, sodne odločbe, citate in podatke, ki jih predlaga UI, mora avtor preveriti v izvirniku. Neobstoječe ali napačne reference, ki jih ustvari UI, se štejejo za napako avtorja.

4. Način razkritja uporabe UI

Razkritje naj bo sorazmerno z obsegom uporabe. Lahko se navede v metodološkem delu, opombi pod črto, zahvali ali posebni izjavi. Pri študentskih izdelkih lahko nosilec predmeta ali mentor določi natančnejšo obliko razkritja.

Primer izjave: »Pri pripravi tega dela je bilo orodje [ime orodja] uporabljeno za [namen uporabe]. Avtor je preveril vse navedbe, vire, pravne ugotovitve in zaključke ter zanje v celoti prevzema odgovornost.«

Če je UI pomembneje sodelovala pri raziskovalnem procesu, naj razkritje vključuje tudi opis nalog, pri katerih je bila uporabljena, ter po potrebi način preverjanja rezultatov.

5. Prepovedana uporaba UI

Prepovedana je uporaba UI, ki nadomesti lastno raziskovalno, analitično ali intelektualno delo, povzroča zavajajoče predstavljanje avtorstva ali ogroža raziskovalno integriteto.

- ustvarjanje celotnega ali bistvenega dela seminarske, zaključne, znanstvene ali strokovne naloge, ki je nato predstavljena kot lastno delo brez ustreznega avtorskega prispevka;
- izmišljanje, ponarejanje ali spreminjanje raziskovalnih podatkov;
- ustvarjanje lažnih intervjujev, izmišljenih respondentov ali simuliranih odgovorov, predstavljenih kot dejanski empirični podatki;
- ustvarjanje neobstoječih pravnih virov, sodnih odločb, citatov ali bibliografskih referenc;
- uporaba UI za prikrivanje plagiata ali neustrezno pripisovanje tujega dela;
- predstavljanje slik, ustvarjenih z UI, dokumentov ali drugih vsebin kot avtentičnega raziskovalnega gradiva;
- uporaba UI kot nadomestila za avtorjevo končno strokovno presojo, interpretacijo rezultatov ali pravno argumentacijo;
- nalaganje zaupnih, neobjavljenih ali osebnih podatkov v javno dostopna UI-orodja brez ustrezne pravne podlage in varnostnih zagotovil.

6. Posebna pravila za študentske izdelke

Pri seminarskih, diplomskih, magistrskih, doktorskih in drugih študentskih izdelkih mora biti jasno razviden lastni intelektualni prispevek študenta.

- jezikovna in tehnična pomoč UI je praviloma dovoljena;

- vsebinska uporaba UI mora biti razkrita, če vpliva na argumentacijo, analizo, strukturo ali zaključke;
- študent mora biti sposoben samostojno pojasniti in zagovarjati vse dele svojega izdelka;
- mentor oziroma nosilec predmeta lahko za posamezno nalogo določi strožja pravila ali uporabo generativne UI v celoti prepove, kadar je namen naloge preverjanje individualne kompetence;
- prikrita uporaba UI za ustvarjanje bistvenega dela izdelka se lahko obravnava kot kršitev akademske integritete.

7. Zaupnost, osebni podatki in recenzentsko delo

V javno dostopna generativna UI-orodja se brez ustreznega dovoljenja ali institucionalno varovanega okolja ne sme nalagati neobjavljenih rokopisov, recenziranih člankov, doktorskih disertacij v postopku ocenjevanja, osebnih podatkov raziskovalnih udeležencev, zaupnih sodnih ali upravnih dokumentov, izpitnega gradiva ali drugih vsebin, za katere velja dolžnost zaupnosti.

Recenzent lahko UI uporablja za jezikovno izboljšanje lastnega že pripravljenega poročila, če s tem ne razkrije zaupnega gradiva. UI ne sme nadomestiti samostojne strokovne presoje recenzenta.

8. Kontrolni seznam pred oddajo ali objavo

- Ali razumem in lahko zagovarjam vse trditve v delu?
- Ali sem preveril/-a vse pravne vire, citate, sodno prakso in bibliografske podatke v izvirnikih?
- Ali je UI vplivala na raziskovalno vsebino, metodologijo, analizo ali zaključke? Če da, sem uporabo ustrezno razkril/-a?
- Ali sem preprečil/-a vnos zaupnih, osebnih ali neobjavljenih podatkov v neustrezna UI-orodja?
- Ali je moje delo še vedno rezultat moje lastne strokovne in intelektualne presoje?
- Ali posebna pravila revije, založbe, mentorja ali nosilca predmeta zahtevajo strožjo ureditev?

9. Končna določba

Te smernice določajo minimalni fakultetni standard. Pravila posamezne revije, založbe, financerja, raziskovalnega projekta, mentorja ali nosilca predmeta lahko določajo strožje zahteve. V primeru dvoma je treba uporabo UI razkriti.

Disciplinsko sodišče PF UM za študente upošteva te smernice pri presoji kršitev obveznosti študentov po 222. – 224. členu Statuta UM.

Osrednje pravilo ostaja: UI je lahko pomoč pri akademskem delu, vendar ne more nadomestiti samostojnega raziskovalnega dela posameznika, niti avtorja razbremeniti odgovornosti za vsebino in rezultate njegovega dela.

10. Vir in izhodišče

Sage Publications, »Artificial intelligence policy«, Publication ethics policies, https://www.sagepub.com/journals/publication-ethics-policies/artificial-intelligence-policy (dostop 4. 9. 2026).

Dekan:
Red. prof. dr. Tomaž Keresteš